

شهید مطهری؛ مبارز خستگی ناپذیر

۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ ساعت ۱۳:۲۹

به طور کلی و با مرور زندگینامه سیاسی شهید مطهری، می توان مبنای مبارزات ایشان را دو بعد همراهی با امام (ره) و مبارزه با اندیشه های التقاطی دانست.

اگر تعبیر صاحب نظران انقلاب اسلامی در رابطه با گروه های مبارز در دوران انقلاب اسلامی ایران را بپذیریم، بیشک باید گفت گروه های مبارز اسلامی با رهبری کسانی چون امام (ره) و مبارزینی چون شهید مرتضی مطهری در رأس آن گروه ها قرار دارند. محور مبارزات شهید مطهری که عمدتاً با سخنرانی و کتاب صورت میگرفت، در دهه ۵۰ بسیار برجسته و غالب بود. ابعاد مبارزاتی مطهری طیف گستردهای را شامل میشود که برخاسته از نگرشهای وی نسبت به اسلام است که در این نوشته به برخی از این ابعاد پرداخته میشود.

زندگی شهید مطهری از کودکی تا فعالیتهای سیاسی

مرتضی مطهری در ۱۳ بهمن ۱۲۹۸ در شهر فریمان دیده به جهان گشود. وی دوران کودکی و تحصیلات ابتدایی را به رسم و سیاق مدارس قدیم، در مکتبخانه گذراند. دوازده سال بیشتر نداشت که وارد حوزه علمیه مشهد گردید و ۶ سال بعد از آن به حوزه علمیه قم رفت. وی در قم این فرصت را یافت که از کلاس درس کسانی چون امام (ره)، سید محمدحسین طباطبایی، سید محمد محقق داماد، سید محمد بهجت و... بهره مند گردد. مطهری بعد از چندین سال آموزش و فعالیت در قم، در سال ۱۳۳۱ به تهران مهاجرت و بتدریج، تدریس و مبارزات سیاسی را در دانشگاه تهران آغاز نمود. وی در عین تدریس به سخنرانیهای متعدد سیاسی میپرداخت و همین مبارزات وسیله ای شد تا به عنوان عضو اصلی انجمن اسلامی پزشکان در دهه ۴۰ تبدیل گردد. در واقع دهه ۴۰ را میتوان نقطه عطف شهید مطهری در آغاز فعالیتهای سیاسی دانست. محفل اصلی ایشان در این فعالیتهای مسجد حسینیه ارشاد بود که عمده سخنرانی وی در آنجا صورت میگرفت و جوانان زیادی را پذیرا بود. در نهایت این فعالیتهای دستگیری مطهری و تعطیلی مسجد در سال ۱۳۴۲ منجر میگردد. شهید مطهری پس از آزادی، فعالیتهای خود را مجدداً آغاز و اینبار مسجد جاوید و مسجد ارک را محفل سخنرانیهای خود قرار میدهد؛ اما اینبار نیز رژیم شاه با تعطیل کردن مسجد جاوید در سال ۱۳۵۳ مانع ادامه فعالیتهای ایشان شده و از این رو، شهید تا پیروزی انقلاب ممنوع المنبر میگردد. به طور کلی و با مرور زندگینامه سیاسی شهید مطهری، میتوان مبنای مبارزات ایشان را دو بعد همراهی با امام (ره) و مبارزه با اندیشه های التقاطی دانست.

همراهی با امام (ره)

مطهری علاوه بر آنکه در حوزه درس امام (ره) با او همراه بود، از یاران فکری و مبارزاتی ایشان نیز بود. چنانچه در جریان اولین تبعید امام به ترکیه، ارتباط ایشان با امام از طریق نامه نگاری صورت می‌گرفت. مرحوم حجت الاسلام موحدی ساوجی در این رابطه می‌گوید: در تهران آیت الله مطهری و چند نفر با امام مع الواسطه در ارتباط بودند و آنها بودند که پیغام‌ها را به کل افراد انقلابی در سطح تهران می‌رساندند پیام‌ها معمولاً در قم گرفته میشد... ۱ همچنین شهید مطهری در این دوره با هیأت مؤتلفه اسلامی نیز در ارتباط بود که همین موضوع باعث شد تا اندیشه‌های ایشان، در بین بسیاری از اقشار و گروه‌ها نیز مؤثر واقع شود. چنانچه «هیئت مؤتلفه اسلامی در ابتدای کار به تقویت بنیادهای دینی با تشکیل کلاسهای ایدئولوژیک توسط استاد مطهری، دکتر بهشتی و دکتر باهنر پرداخت». ۲ هیأت مؤتلفه اسلامی جریان سیاسی مذهبی از بازاریان با ائتلاف چند گروه مذهبی بود که اشخاصی چون حبیب عسگراولادی، مهدی عراقی، مصطفی حائری و... «به فعالیتهای دینی (آموزش مذهبی از راه ارتباط برقرار کردن با روحانیان مانند آیت الله بهشتی و یا آیت الله مطهری) و فعالیتهای اجتماعی و خیریه اشتغال داشتند و توانستند به فعالیتهایی علیه رژیم دست بزنند.» ۳ این گروه سختترین واکنش را نسبت به جریان تبعید داشت و با ترور حسنعلی منصور، نارضایتی خود را عملاً به این وقایع نشان داد. شهید مطهری در سالهای نزدیک به انقلاب و نیز ورود امام به کشور همچنان در کنار ایشان حضور داشت و یکی از نظریه پردازان اصلی حکومت اسلامی بود. ایشان مهم ترین و مورد اعتمادترین مشاور حضرت امام خمینی بود و نظرشان درباره معرفی افراد برای مسئولیتهای مختلف، پذیرفته میشد. ۴

مبارزه با رژیم شاه و اندیشه های التقاطی

نقطه عطف مبارزات سیاسی شهیدی مطهری که به نوعی مهمترین آن نیز محسوب میشود، به مبارزات ایشان در جریان قیام ۱۵ خرداد بازمیگردد که بر اساس آن در یک سخنرانی گفتند: «باید واقعیت را بگویید و در مقابل همه نوع حادثه و گرفتاری بایستید.» با آغاز این فعالیتهای شهید مطهری بیان واقعیتها و نشان دادن تفکرات اشتباه رژیم به خصوص در رابطه با اسلام را مهمترین رسالت خود در نظر گرفت. بنابراین در این بعد تلاش ایشان بیشتر بر هدایت مردم به مبارزه با رژیم پهلوی از طریق زدودن افکار التقاطی و آشنا کردن آنان با ماهیت واقعی اسلام همچون واقعیات مبارزات امام حسین (ع) استوار گردید وی در این رابطه نوک حمله خود را متوجه رژیم پهلوی کرده و آن را عامل مهم در تحریف اسلام معرفتی میکند. چنانچه کتابهای مسأله حجاب و نظام حقوق زن در اسلام، با هدف مخدوش کردن سیاستهای رژیم شاه در تحریف قوانین اسلام و کتاب خدمات متقابل اسلام و ایران نیز در جهت خنثی کردن نقشه رژیم شاهنشاهی در اسلام زدایی از ایران و اشاعه ایران‌گرایی و ناسیونالیسم ایرانی نگاشته شد. به عبارتی تأکید شهید مطهری در این رابطه به انتقاد از رژیم شاه در تضعیف استقلال سیاسی کشور مرتبط شده و در سطحی فراملی بر ایرانیت و پیوند آن با آرمانهای اسلامی همچون دفاع از مظلومین به خصوص مردم فلسطین پیوند مییابد. مطهری در وصف این گرایش اصطلاح «انترناسیونالیسم اسلامی» را به کار برده و معتقد است آنچه اسلام برای انسان‌ها به ارمغان آورده است در قالب ناسیونالیسم نمی‌گنجد، بلکه فراملی یا به تعبیر وی انترناسیونالیسم است. «هرچند اسلام همه احساسات ناسیونالیستی را محکوم نمیکند، بلکه احساسات منفی ناسیونالیستی را محکوم میکند.» ۵

همچنین شهید مطهری با طرح و بسط مفاهیمی چون آزادی سیاسی و انطباق آن با آموزه‌های اسلامی، به مبارزه با خفقان و محدودیتهای سیاسی رژیم نیز پرداخت. چنانچه در بخشی از صحبت‌های ایشان در این رابطه آمده است: «اگر در جامعه ما، محیط آزاد، برخورد آرا و عقاید به وجود بیاید بهطوری که صاحبان افکار مختلف بتوانند حرفهایشان را مطرح کنند و ما هم در مقابل، آرا

و نظریات خودمان را مطرح کنیم، تنها در چنین زمینه سالمی خواهد بود که اسلام هر چه بیشتر رشد میکند.»^۶
 بدین ترتیب میتوان شهید مطهری را یکی از مبارزین مهم در دوران انقلاب دانست که برخلاف بسیاری از مخالفان رژیم، با مشی مبارزاتی خاص خود یعنی سخنرانی، تدریس و انتشار آثار مرتبط، درصدد نشان دادن اشتباهات و انحرافات رژیم شاه در ترسیم چهره اسلام، ترویج اسلام التقاطی و به تبع آن مبارزه با رژیم از این نقطه نظر بود.

فهرست منابع

۱. علی پناهی، خاطرات مرحوم حجت الاسلام موحدی ساوجی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران ۱۳۸۱، ص ۱۱۵
۲. روحالله حسینیان، درآمدی بر انقلاب اسلامی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۸، ص ۵۲۶
۳. مجتبی مقصودی، تحولات سیاسی اجتماعی ایران ۱۳۵۷-۱۳۲۰، تهران، روزنه، ۱۳۸۶، چاپ دوم، ص ۲۵۲
۴. جلوه های معلمی استاد مطهری، تهران، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۶، چاپ یازدهم، صص ۱۸۳-۱۸۴
۵. مرتضی مطهری، خدمات متقابل ایران و اسلام، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۶۲، چاپ دوازدهم، ص ۶۸. مرتضی مطهری، آینده انقلاب اسلامی ایران، تهران، صدرا، ۱۳۸۷، چاپ ۲۸، ص ۹۴ برگرفته از دایرهالمعارف طهور،

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۶۳۴۰/ناپذیر-خستگی-مبارز-مطهری-شهید/>